

زنان و حق باروری

در فقه اسلامی و حقوق ایران

www.ketab.ir

تألیف

لیلا ثمنی

(عضو هیأت علمی دانشگاه الزهرا (س))

با نظارت

مهدی مهریزی

(عضو هیأت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات)

سرشناسه: ثمنی، لیلا، ۱۳۵۶ -

عنوان و نام پدیدآور: زنان و حق باروری در فقه اسلامی و حقوق ایران/تالیف لیلا ثمنی؛ با نظارت مهدی مهریزی؛ ویراستار علمی سیدمحمدرضا امام؛ ویراستار ادبی ناصر احمدزاده.

مشخصات نشر: تهران: دانشگاه الزهرا، ۱۴۰۰.

مشخصات ظاهری: شانزده، ۲۱۲ ص.

شابک: 978-622-6114-78-3

وضعیت فهرست نویسی: فیبا

یادداشت: کتابنامه: ص. ۱۹۷-۲۱۲؛ همچنین به صورت زیرنویس.

موضوع: حقوق باروری (فقه)

Reproductive rights (Islamic law)

حقوق باروری - ایران

Reproductive rights -- Iran

شناسه افزوده: مهریزی، مهدی، ۱۳۴۱ -

شناسه افزوده: Mahrizi, Mahdi

شناسه افزوده: امام، سیدمحمدرضا، ۱۳۲۸- ویراستار

شناسه افزوده: دانشگاه الزهرا، انتشارات

شناسه افزوده: Alzahra University press

رده بندی کنگره: BP ۱۹۸/۶

رده بندی دیویی: ۲۹۷/۳۷۹

شماره کتابشناسی ملی: ۸۵۶۶۹۷۴

اطلاعات رکورد کتابشناسی: فیبا

زنان و حق باروری در فقه اسلامی و حقوق ایران

تألیف: لیلا ثمنی (عضو هیات علمی دانشگاه الزهرا) با نظارت مهدی مهریزی (عضو هیات علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات).

انتشارات: دانشگاه الزهرا (س)

کارگاه صفحه آرایی و طراحی جلد: لوگو گرافیکال

چاپ و صحافی: چاپ دیجیتال نیکو

ویراستار علمی: دکتر سید محمدرضا امام

ویراستار ادبی: دکتر ناصر احمدزاده

نوبت چاپ: اول

شمارگان: ۳۰۰ نسخه

شابک: 978-622-6114-78-3

قیمت: ۶۴۰۰۰ تومان

سال نشر: زمستان ۱۴۰۰

شماره تماس واحد فروش: ۰۲۱-۸۸۰۴۸۹۳۴-۰۲۱-۸۵۶۹۲۸۳۹

سامانه فروش الکترونیکی: <http://book.alzahra.ac.ir>

کلیه حقوق مادی و معنوی این اثر برای دانشگاه الزهرا(س) محفوظ است.

پذیرش چاپ این اثر در جلسه ۱۴۳ شورای انتشارات دانشگاه مورخ ۱۳۹۹/۰۴/۲۴ به تصویب رسید.

۷۰ درصد این اثر مستخرج از رساله دکتری و ۳۰ درصد مستخرج از طرح پژوهشی موظف سال ۱۳۹۷ صاحب اثر است.

فهرست

۹	مقدمه استاد مهریزی
۱۱	پیشگفتار نویسنده
۱۳	درآمد
۱۷	بخش اول: کلیات و مباحث مقدماتی حق باروری زنان
۱۸	درآمد
۱۸	گفتار اول- پیشینه و تبیین مفاهیم
۱۸	یک- پیشینه پژوهش درباره حق باروری زنان در اسلام
۲۱	دو- مفهوم «حق»
۲۱	الف- تعریف لغوی «حق»
۲۲	ب- تعریف اصطلاحی «حق»
۲۳	ج- ویژگی‌های «حق»
۲۴	سه- تفاوت «حق» با «حکم» و «تکلیف»
۲۵	الف- تعریف «حکم»
۲۵	ب- تعریف «تکلیف»
۲۶	ج- ویژگی‌های «حکم»
۲۷	د- تفاوت‌های حق و حکم
۲۹	ه- معیارهای تشخیص حق از حکم
۲۹	معیار اول- قابلیت نقل و انتقال و اسقاط
۲۹	معیار دوم- مراجعه به نص شرعی و عرف
۳۰	معیار سوم- اصل عدم حق
۳۰	معیار چهارم- اصول عملیه
۳۱	و- ارتباط حق و تکلیف
۳۱	رابطه اول- رابطه تضاییفی منطقی
۳۲	رابطه دوم- رابطه تقابلی
۳۲	چهار- مفهوم «باروری» و «حق باروری»

مقدمه استاد مهریزی

خانواده بنیاد و رکن اصلی جامعه انسانی است. زن، شوهر و فرزندان نخستین حلقه خانواده را تشکیل می‌دهند و سپس این حلقه، حلقه‌های دیگری را در پی دارد تا به ساخت یک جامعه می‌رسد.

در آموزه‌های دینی، این رکن اصلی از جایگاه والایی برخوردار است و برای تشکیل، حفظ و رشد و ارتقای آن توصیه‌های فراوان وجود دارد و بر هر یک از آن سه مرحله بسیار تأکید شده است. از خانواده با تعبیر «مهم‌ترین خانه‌ای که بنا شده» یاد می‌شود که خراب کردن آن عرش الهی را می‌لرزاند. این اهمیت و اعتبار با تفاوت‌هایی در همه ادیان و فرهنگ‌ها مطرح است.

از دیرباز تا کنون برای این نهاد، ساختارهای حقوقی و قوانین و مقرراتی در فرهنگ‌ها و ادیان به چشم می‌خورد: از چگونگی تشکیل آن، شرح وظایف و حقوق همسران تا مقررات برهم‌زدن این کانون. این ساختارهای حقوقی و قوانین و مقررات، نوع نگاه این فرهنگ‌ها و ادیان را به زن و شوهر و نوع رابطه میان آن دو و جایگاه و سهم هریک را در خانواده تعیین می‌کنند.

توجه به این نکته ضرورت دارد که فقه اسلامی ازدواج را در زمره معاملات قرار داده و آثار حقوقی متعاملین را بر آن بار کرده است. زن و شوهر گاه همان خریدار و فروشنده و گاه بسان مוכر و مستأجر قلمداد شده‌اند. گروهی اندک از فقیهان، شبه‌معاملات را برای نکاح و رابطه زوجیت و همسری به کار برده‌اند و بدین وسیله خواسته‌اند از بار فرهنگی و حقوقی تعبیر معاملات بکاهند.

به نظر می‌رسد که پیوند همسری یا همان عنوان فقهی نکاح و رابطه زوجیت را باید از دایره معاملات و شبه‌معاملات خارج کرد و آن را معاهده‌ای انسانی دانست که دو انسان بالغ و آگاه با یکدیگر منعقد می‌کنند و آثار معاهده را باید بر آن بار کرد. برای این ایده می‌توان به سیره عقلا در تلقی از نکاح و زوجیت و نیز برخی شواهد درون‌دینی استناد کرد. این ایده و نظر می‌تواند مبنای رفع بسیاری از ناملایمات حقوقی در رابطه زن و شوهر قرار بگیرد. دیگر نمی‌توان میان مهریه و بضع، رابطه حقوقی تعریف کرد و یا بر اساس اجاره‌دانستن نکاح، مرد را از پاره‌ای وظایف معاف کرد.